

Ad. S. Jensen: Concerning a Change of Climate during recent Decades in the Arctic and Subarctic Regions, from Greenland in the West to Eurasia in the East, and contemporary Biological and Geophysical Changes. 76 S. (15×23 cm), 1 Figur, 2 Kort. Det Kgl. Danske Videnskabernes Selskab. Biologiske Medd. XIV, 8. Munksgaards Forlag. København 1939. Pris 3,00 Kr.

Denne Afhandling er Resultatet af meget omfattende Studier vedrørende Dyrelivet, hydrografiske og klimatologiske Forhold i de arktiske Omraader.

Forfatteren har først givet en omhyggelig Fremstilling af de vældige Forandringer, der i de senere Aar er konstateret med Hensyn til Udbredelsen af adskillige arktiske Havdyr. I særlig Grad gøres der Rede for Torskens Vandring op langs Grønlands Vestkyst, hvor den nu endog kan fiskes i Upernivik Distriktet. Men ogsaa mange andre Dyr nævnes paa samme Maade, f. Eks. Sild, Hellefisk, Laks, Angmagssak, Grindehval, Søstjerne og flere.

Ligeledes vises det, hvorledes tilsvarende Forandringer er konstaterede ved Østgrønland, Island, Jan Mayen og andre Steder i de nordlige Have.

For at finde Forklaring paa disse Forhold undersøger Forfatteren, idet han refererer til en omfangsrig Litteratur, de hydrografiske og klimatologiske Forhold i disse nordlige Egne. Med stor Sikkerhed fastslaas det, at der i de senere Aar er sket en meget forøget Tilstømning af atlantisk Vand til de polare Have. Ikke alene finder man nu højere Temperatur og Saltholdighed i Nordhavet og de grønlandske Farvande end før; men i den kendte Del af Polhavet er det intermediaære varme Vandlag af atlantisk Oprindelse blevet varmere og meget mægtigere siden „Fram“ og „Ermak“ Ekspeditionerne i 1893—96 og 1901; samtidig er det øverste kolde Vandlags Tykkelse reduceret fra 200—250 m til 75—125 m.

Lufttemperaturen — især for Vinterens Vedkommende — er steget stærkt; ved Jacobshavn ligger Vinterens Middeltemperatur for 10-Aaret 1923—1932 c. 5° højere end ved Aarhundredeskiftet; paa Spitzbergen var Vintermaanederne i 5-Aaret 1931—1935 9° varmere end i Aarene 1911—1920, og paa Franz Joseph Land var Vinteren 1927 7° varmere end maalt paa tidligere Ekspeditioner.

Gletsjerne i de arktiske Omraader viser samtidig stor Tilbagegang, og Grundisens Sydgrænse er i Sibirien flyttet betydeligt mod Nord.

Under Forsøg paa at forklare denne udbredte Mildning indenfor de arktiske Omraader har man ganske naturligt Gang paa Gang

haft Opmærksomheden henvendt paa Golfstrømmen. Der er da ogsaa konstateret en Stigning i dennes Temperatur paa $0,4^{\circ}$ i Løbet af de sidste 15 Aar ved dens Udløb ved Florida; men dette alene vilde jo kun kunne betyde meget lidt i de arktiske Egne. Af meget større Betydning, og sikkert afgørende for Spørgsmaalet, er den Forøgelse i den atmosfæriske Cirkulation, som er indtraadt i de sidste Aartier, især over den nordlige Halvkugle. Idet der er sket en Stigning i Luftrykket i de subtropiske Højtryk samtidig med en Uddybning af Minimerne ved Polarfronten, maa der foregaa en forøget Tilstrømning af varm, maritim Luft ind over Europa og Sibirien.

I et Postskript tilføjer Forfatteren imidlertid, at der i de sidste 2 Somre (1937 og 1938) har været maalt ligesaa lave Havtemperaturer som før den varme Periode, saavel inde i Fjordene som over Bankerne; og samtidig er der indtraadt tilsvarende Ændringer i Fiskenes Udbredelse.

A. Küllerich.

A. Bertelsen: Grønlandsk medicinsk Statistik og Nosografi. Undersøgelser og Erfaringer fra 30 Aars grønlandsk Lægevirksomhed. II. Sundhedsvilkaarene i Grønland. Med et engelsk Resumé. Meddelelser om Grønland Bd. 117. Nr. 2.

Første Del af det foreliggende Arbejde omhandlede Grønlands Befolkningsstatistik 1901—1930 og udkom i 1935. I Andendelen, som her skal omtales, har Forfatteren behandlet de hygiejniske og sociologiske Forhold, der kan have Indflydelse paa den grønlandske Befolknings Sundhedstilstand.

Fremstillingen er klar og anskuelig, og i alle Afsnit, hvor det har været muligt, er den underbygget med et i Reglen stort og fyldigt Talmateriale, der dels er taget fra Litteraturen og Grønlands Styrelses Statistik, dels og ikke mindst fremskaffet af Forfatteren selv ved egne Iagttagelser i sin lange Embedstid i Grønland.

Bogen, der er paa 248 Sider med et engelsk Resumé og fyldig Litteraturliste, 181 Numre, er inddelt i 22 Afsnit. Den er illustreret med 55 omhyggeligt udvalgte Fotografier, der skyldes saa dygtige Fotografer som Jette Bang, P. O. Pedersen og Kr. Lynge m. fl. samt af Forfatteren, der selv er kendt som en dygtig Fotograf. Paa et Grønlandskort og 2 Detailkort er angivet de i Teksten omtalte Lokalteter.

Det første Afsnit omhandler Bebyggelsen og Husene. Der gøres omhyggeligt Rede for den Udvikling, der er foregaaet i nyere Tid i Retning af bedre og sundere Boligforhold. Endnu maa Boligerne